

ogsaa sine Steder at vandre bort og søge Erhverv udenfor Landbruget. Det er for at nævne et Eksempel ret almindeligt at se Gaardmandssønner søge Erhverv i Statsbanernes eller i en anden af de forskellige Statsinstitutioners Tjeneste. Daglejerne paa Landet blive mere og mere overflødige. Den almindelige Klage over Mangel paa Arbejdskraft paa Landet tror jeg er, i alt Fald i de allerfleste Tilfælde, ganske overdreven. Der vil efterhaanden som Forholdene udvikle sig og Benyttelsen af Maskiner tager til, blive mindre og mindre Brug for de egentlige Daglejere; Høstmaskinerne have overflødiggjort megen menneskelig Arbejdskraft om Høsten, og de store Tærskværker have overflødiggjort megen Arbejdskraft i den Tid, hvor tidligere mangen en Daglejer kunde tjene noget ved Tærskning, og jeg har lagt Mærke til, at der i den senere Tid er fremkommet just ikke en Maskine, men en Plov, hvorved man er i Stand til at optage Roer, foreløbigt synes det ganske vist, at det alene er Turnips, som man kan optage ved Hjælp af Roeploven, men alene det, at man er naaet saa vidt, at man ved en Plov, der vel kun koster et Par Hundrede Kroner, kan optage Roer paa et ikke ubetydeligt Areal pr. Dag — der siges op til 10 Tdr. Land — viser, at Udviklingen stadig gaar i den Retning, at der bliver mindre og mindre Brug for de egentlige Daglejere.

Det kan naturligvis vanskeligt paa-vises, hvor stor en Nedgang der er i Benyttelsen af legemlig Arbejdskraft f. Eks. om Høsten nu til Dags i Forhold til tidligere. Men naar man har noget Kendskab til Landboforhold og har Lejlighed til at komme sammen med de Folk, der leve derude, kan man alligevel ved at tale med dem danne sig et Begreb om, hvorledes Forholdene ere. Jeg har i Aar haft Lejlighed til at lægge Mærke til flere Eksempler, der tyde paa, at der nu til Dags i Forhold til tidligere kun i ringe Grad er Brug for de egentlige Daglejere. Jeg har f. Eks. lagt Mærke til, at man paa en Gaard med ca. 80 Tdr. Land ganske god Jord i Aar har kunnet klare sig i Høsten ved Hjælp af en Daglejer i 6 Dage. Vi se altsaa, at Indehaveren af dette ikke ganske ubetydelige Landbrug har kunnet klare sig ved Hjælp af sine Maskiner og sin egen fastlønnede Arbejdskraft og blot har haft nødig at have en Daglejer i 6 Dage. Det viser, at de egentlige Daglejere mere og mere blive overflødige ude paa Landet. Dette fremgaar

ogsaa af et andet Forhold, som jeg i Forbigaaende skal gøre opmærksom paa, nemlig den Omstændighed, at Husmandskreditforeningerne ovre i Jylland i de senere Aar have haft ikke ubetydelige Tab ved at maatte overtage jordløse Huse. Denne Forening, der tidligere var nede paa et Tab af 5—6,000 Kr. om Aaret ved Overtagelse af Panter, har i det sidste Regnskabsaar haft et Tab af over 73,000 Kr., og selv om dette Tab ikke blot hidrører fra Overtagelsen af jordløse Huse, er det dog aldeles utvivlsomt, at den overvejende Del deraf hidrører derfra. Der bliver mindre og mindre Brug for disse jordløse Huse, fordi der ikke er Plads for de Beboere, der skulle bo i disse Ejendomme. Det er muligt, at Daglejerlønnen for Landet er stegen en lille Smule gennem Tiderne. Jeg vil derom sige, at det er min Opfattelse, at de Oplysninger, der Tid efter anden fremkomme ad statistisk Vej, stadig have Tilbøjelighed til at være for høje. Jeg tror, de ere højere, end de i Virkeligheden vilde vise sig at være, naar man fik iværksat en grundig Undersøgelse over det hele Land. Men selv om Daglejernes Løn paa Landet er gaaet noget op gennem Aarene, er det min Overbevisning, at Landarbejdernes, Daglejernes Livsvilkaar alligevel ere daarligere nu end i gamle Dage, da man ude paa Landet i udstrakt Grad lønnede in natura.

Disse Mennesker, jeg her taler om, hjælper det jo kun lidt, at Landbruget eksporterer for 437 Mill. Kr. om Aaret, og at Eksportoverskuddet udgør 325 Mill. Kr. Det er ogsaa kun en liden Trøst for dem, at dette Overskud i det sidst forløbne Regnskabsaar er blevet 48 Mill. Kr. større end i det foregaaende Aar. Det hjælper dem kun ganske lidt eller slet intet. Naar man bliver opmærksom paa den Udvikling, der gør sig gældende paa dette Omraade, kommer man straks ind paa det Spørgsmaal, hvad der kan gøres for at hjælpe paa dette Forhold. Det nytter ikke, at man her slaar sig til Ro med det stigende Udførselsoverskud, naar ikke Resultatet af dette bliver, at der ude paa Landet bliver Plads til flere Mennesker, at der bliver Adgang til Erhverv for flere, end der alt findes derude. Man maa ind paa at spekulere paa, hvad der kan gøres for at hjælpe paa det her omtalte Forhold, og noget af det, jeg synes der maa ligge lige for i den nærmest kommende Tid, noget af det, jeg synes der maa kunne hjælpe mest, er, om man for Alvor kunde komme ind paa Spørgsmaalet om at flytte